

Putnu rallijs Lietuvā

Jēdziens “putnu rallijs” Latvijas putnu vērotājiem vairs nav svešs – mūsu putnu vērotāju komandas sākušas regulāri piedalīties tradīcijām krietni vien bagātākajos kaimiņzemju putnu rallijos. Pirms astoņiem gadiem iemēģināti spēki Kūsamo rallijā Somijā (Klepers 2006), bet vairākus gadus Latvijas komandas piedalās arī Igaunijas (Kilups u.c. 2010) un Lietuvas putnu rallijos. Trešo gadu šāds pasākums tiek organizēts arī Latvijā. Šā gada 18. oktobrī arī man bija tas gods “Saldus & Co” komandas sastāvā piedalīties vienā no tiem – Lietuvas putnu rallijā “Kuršiū marios 2014”.

Tradīcijas un komandas

Lai arī Lietuvas putnu rallijs tiek organizēts jau kopš 2000. gada un ik gadu pulcē kuplu komandu skaitu, pirmā latviešu komanda “Latvijasputni.lv” tajā piedalījās vien pagājušajā gadā. Starts bija ļoti veiksmīgs – ar 93 sugām noslēdzot “olimpisko sešinieku”. Šogad kārotāju skaits, kas cerēja plūkt laurus pie “leišiem”, bija audzis un tika nolemts veidot divas komandas – “Latvijasputni.

lv” (Kārlis Millers, Gaidis Grandāns, Edgars Laucis un Ieva Grīnerte) un “Saldus & Co” (Jānis Jansons, Māris Jaunzems, Ainars Mankus un šo rindu autors – Uģis Piterāns). Vēlāk izrādījās, ka rallijā piedalījās vēl viena dalībiece no Latvijas – kopā ar lietuviešu kolēģiem komandā “ROLLERS” startēja Ieva Mārdega. Kopumā šā gada sacensībām bija pieteicies mūsu mērogiem neiedomājami liels komandu skaits – 26!

Putnu rallijā “Kuršiū marios 2014” galvenais uzdevums ir novērot pēc iespējas vairāk putnu sugu noteiktā teritorijā, līdzīgi kā citos rallijos. Putnu vērošanai atvēlēts 12 stundu – no plkst. 7.00 līdz plkst. 19.00 (salīdzinājumam: citos rallijos – līdz 24 stundām). Lai komandas sarakstā reģistrētu sugu, pietiek, ja to konstatē tikai divi komandas dalībnieki (citos rallijos mēdz būt trīs vai 2/3 no komandas). Tas savukārt nozīmē, ka, piemēram, četru cilvēku komandai ir ļauts sadalīties un veikt putnu vērošanu pa pāriem, un tas, nenoliedzami, dod komandām lielāku brīvību un ļauj daudz rūpīgāk apsekot kādu teritoriju.

17. oktobris – priekšizpēte

Lietuvas putnu rallijs tradicionāli ir vēlākais starp trīs Baltijas valstīs notiekošajiem rallijiem un noris oktobra trešajā sestdienā, kas šogad bija 18. oktobris. Lietuvā ieradāties jau iepriekšējās dienas rīta pusē, lai pirms rallija mazliet tuvāk iepazītu sacensību teritoriju, kas ietver Lietuvas Baltijas jūras un Kuršu jomas krastu no Palangas līdz pat Kaļiņingradas apgabala robežai. Jānim un Ainaram bija vērtīga pieredze no iepriekšējā gada rallija, bet man ar Māri tā bija tāda pirmā nopietnākā putnu vērošanas vizīte Lietuvā. Laiks bija apmācies un visai rudenīgs, taču putnu migrācijas aktivitāte gan no agra rīta Papē, gan arī vēlāk Lietuvā bija laba. Kopumā šādās putnu vērošanas sacensībās visai liela nozīme ir tieši parastajām un bieži izplatītajām sugām, jo nav nozīmes, vai tā ir pelēkā vārna vai kāds ļoti izcils retums – rezultātu ailītē par katru redzēto sugu šā vai tā pienākas tikai +1. Tāpat arī, lai ierobežotā laikā ieraudzītu lielu sugu skaitu, nepieciešams aptvert pēc iespējas lielāku biotopu dažādību. To arī šajā izpētes dienā centāties saprast – kur labāk piebraukt pēc jūras putniem, kur

Jūraskraukļi un meža pīles sacensību rītā pie Ventes raga Kuršu jomā.

meklēt meža putnus, kuri no Kintu zivju diķiem šogad ir nolaisti utt. Pašā labākajā šā apvidus putnu vērošanas vietā – Ventes ragā, kur atrodas ornitoloģisko pētījumu centrs – gan nemaz nebraucām, jo tāpat bija skaidrs, ka putni tur lidoja, lido un lidos arī rit no rīta un, neatkarīgi no šajā dienā redzētā, sacensību dienā tur jābūt jau pirms saullēkta.

Jau vakarā, omulīgi sēžot organizatoru sarūpētajā numuriņā, saskaitījām, ka dienas laikā bijām redzējuši ap 90 sugām, kas šķita visnotaļ labs rezultāts. Bija diezgan ticams, ka vairākas no sugām (piemēram, Kaspijas kaija, erickiņš, melnā pīle, gredzenūbele u.c.) nākamajā dienā varētu arī būt grūti atkārtot, tāpēc par rītdienas potenciālajām sekmēm bijām it kā piesardzīgi. Taču mērķi tomēr nospraudām gana augstu – 90 sugu! Lielas cerības uz uzvaru, protams, nelolojām, jo bija skaidrs, ka tam būs nepieciešams vairāk nekā 100 sugu, kas pa spēkam, visticamāk, būtu tikai lietuviešu komandām, kurām ir “mājas laukuma” priekšrocības, bet izvirzījām uzdevumu vismaz apsteigt otru latviešu komandu. Sekoja vakara oficiālā daļa, pārējo komandu satikšana, informācijas apmaiņa, noskaidrojot dažādus putnu jaunumus (piemēram, par savārgušu vidējo klijkaiju Ventes

ragā, sarkano puskuitalu pie Rušnes salas u.c.), organizatoriskās lietas un, visbeidzot, arī tik ļoti svarīgais miegs. Rītdienas startam jutāmies gatavi.

18. oktobris – sacensību diena

Naktī laiks bija jūtami mainījies, un rīta tumsa pārsteidza ar spožām zvaigznēm, salnu un apledojušiem automašīnu logiem. Ātras brokastis, un komandas rosīgi devās ieņemt vietas savās mašīnās, lai dotos uz sacensību sākuma vietu, kas, kā iepriekšējā vakarā tika nolemts, bija pašu komandu brīvā izvēlē – galvenais, nesākt skaitīt sugas agrāk par plkst. 7.00. Taču pārsvarā komandu virziens bija skaidrs, jo, kā iepriekšējā vakarā minēja kādas lietuviešu komandas pārstāvis: “Visas nopietnās komandas sāks ar Ventes ragu!” Mums gan bija viena viltība padomā, un savā starpā nedaudz pārfrāzējām leišu kolēģa teikto: “Visas nopietnās komandas sāks ar sroku!” Iepriekšējā dienā tieši bijām noskatījuši vienu potenciālu zemes ceļu gar Aukštumalas purva DR galu, kurš tā vien izskatījās pēc tāda, ka tur agrā rīta stundā varētu sēdēt kāda sloka. Plkst. 6.58 atradāmies šā ceļa galā. Šajā brīdī galvenā doma mūsu prātos noteikti bija, ka tik pa šo ceļu jau nebūtu braukusi kāda mašīna, kas mūsu iedomāto sroku būtu jau aizbaidījusi. Plkst. 7.00 – Ainara

kāja uz gāzes pedāļa un mūsu putnu rallijs “Kuršiū marios 2014” bija sācies! Šķiet nenobraucām pat kilometru, kad ceļa vidū iztālēm parādījās paliels akmens, tad akmens iezibsnījās acīs, tad jau varēja saskatīt garu knābi, līdz visbeidzot “akmens” pacēlās spārnos un ielidoja mežā. Sloka! Pirmā suga mūsu sarakstā un pašiem liels prieks par mūsu vakardienas spožo ideju. Galvenais mērķis tumsas aizsegā tika izpildīts, un varējām pacilātā noskaņojumā doties uz Ventes raga ornitoloģiskās stacijas pusi.

Ierodoties tur, priekšā jau bija vairākas citas komandas, kas noteikti jau bija sašķeksējušas krietni vien vairāk sugu nekā mēs (mums bez slokas klāt nākusi bija vien meža pīle un zivju gārnis). Bet uztraukumam, protams, nebija pamata, jo saule vēl nebija pat uzlēkusi – viss vēl priekšā! Ventes ornitoloģiskās stacijas teritorijā pirmo reizi izmantojām iepriekš minētās noteikumu īpatnības un sadalījāmies – Jānis ar Ainaru devās apgaitā pa krūmiem, jo no pagājušā gada apmēram zināja vietas, kuras vajadzētu izlodāt, bet mēs ar Māri virzījāmies uz pašu raga galu, kur mūsu pārziņā bija Kuršu jomas plašais ūdens klajums, ko centāmies teleskopos rūpīgi apskatīt. Virs galvas jau pašā rīta agrumā bija vērojama ļoti aktīva putnu

Māris Jaunzemis un Uģis Piterāns putnu rallija “Kuršiū marios 2014” rīta cēlienā.

Zeltgalvītis *Regulus regulus*.

migrācija, un, kā tas jau bija paredzams, jaunas sugas sarakstam nāca ļoti strauji. Apkārt mums stāvēja daudzas citas komandas, kas gan centās īpaši nepievērst konkurentu uzmanību saviem novērojumiem – klusinātas balsis, čuksti un vispārēja nosvērtība. Nezinātājs varbūt nemaz ī nepateiktu, ka šajā mierīgajā saullēkta brīdī komandas patiesībā drudzaini vēro, klausās un atzīmē sarakstos citu jaunu sugu pēc citas! Pēc kādas pusotras stundas satikāmies ar otru komandas pāri un noskaidrojām, ka viņi bija redzējuši daudz ko tādu, ko nebijām redzējuši mēs, un otrādi. Ventes raga potenciāls šķita jau gandrīz izsmelts – protams, varētu stāvēt un gaidīt, kad vēl kas jauns pārlidos mums pāri (un noteikti kaut ko jau arī sagaidītu), bet laiks mums bija atvēlēts tikai 12 stundu un, izvērtējot situāciju, nolēmām ap plkst. 9.45 atkāpties. Ātrs provizorisko rezultātu apkopojums atklāja, ka pa visiem jau bijām saskaitījuši 70 sugu! Sākums ļoti veiksmīgs!

Turpmākais ceļš mūs veda vakardienas priekšizpētes ceļiem pa pēdām – piemēram, uz Kintu mežu pēc cekulzīlītes. Vakar gan to bijām sameklējuši, vien atskatījot balsis ierakstu, kas sacensību dienā, protams, bija aizliegts. Rallija gaitā atļauta tikai sugu provocēšana ar savu balsi – svilpojot, šmaukstinoties, aurojot vai kādi nu katram ir mīļākie paņēmieni. Piebraukuši zilītes vietai, atkal sadalījāmies – es ar Jāni centāmies izraisīt kādu zilīšu atbildi, svilpojot apodziņa dziesmu, bet Ainars ar Māri gāja pārbaudīt, kas par

dzeni kaļ kaut kur netālu. Pa egļu zariem lēkāja pa kādam zeltgalvītīm, un priedes zarā klauvēja dzilnītis. Cītīgi klausījās gan tuvumā, gan tālumā, nekādi nespēdams saklausīt raksturīgo cekulzīlītes trelli, kad Jānis pēkšņi iesaucās, ka – skat – viena cekulzīlīte (nelietīgi klusēdama kā partizāns) lēkāja pa egļu zariem turpat man virs galvas! Ātrs skats binoklī, un varam atzīmēt savā sarakstā! Joprojām lieliski viss iet kā pa sviestu! Tālāk uz nākamo punktu pēc vakardienas melnās pīles un erickiņa! Te gan beidzot pienāca pirmais, bet ne pēdējais, brīdis rallija laikā, kad veiksmē no mums tomēr novērsās un cerēto putnu sugu neizdevās ieraudzīt... Gan melnā pīle, gan erickiņš bija pa nakti devušies tālāk (un arī turpmākajā laikā šīs sugas nekur citur nemanījām). Tagad tā ir normāla putnu vērošanas sastāvdaļa, kas tieši padara šo procesu tik interesantu – ja vienmēr varētu precīzi zināt, kuras sugas izdosies redzēt, tad taču būtu garlaicīgi. Taču, ja neredzi ko vienu, tad vienmēr ir cerības ieraudzīt ko citu – tā, piemēram, šajā pieturas punktā vienīgo reizi visas dienas laikā dzirdējām melno dzilnu. Arī labi.

Neizplūstot garlaicīgos sikumos, līdzīgā garā principā arī pavadījām turpmākās 5–6 rallija stundas – īsāki un garāki pārbraucieni, starp kuriem veiksmīgākas apstāšanās vietas mijās ar mazāk veiksmīgām. Par laimi, veiksmīgāku brīžu mums tomēr bija vairāk, un jau pirms pēdējās novērojumu veikšanas vietas – Kintu zivju dīķiem – bijām ne tikai sasnieguši cerēto sugu robežu, bet pat par septiņām sugām to pārsnieguši! Nekādi retumi gan mums netrāpijās (interesantākie novērojumi varētu būt seši baltie stārķi un dumbrcālis), bet galvenais šoreiz tomēr bija kvantitāte, ne kvalitāte. Pēdējā rallija nogrieznī atlika vien “noapaļoties” līdz glītam trisciparu skaitlim, ko teorētiski Kintu zivju dīķos arī vajadzēja varēt izdarīt. Bija gan palikusi tikai viena stunda, un saule strauji sāka krist aiz apvāršņa, bet tas nebija šķērslis, lai samērā ātri sameklētu sarakstam trūkstošos platknābjus, dzeltenos un smilšu tārtiņus – 100 sasniegts! Pilnai laimei, piebraucot dīķiem no citas puses, vēl atzīmējās divas jūras ķīvītes – 101! Zinot, ka šādos rallijos ikkatrai sugai var būt liela nozīme, pēdējās 30 minūtes vēl veltījām izmisīgiem purva zilītes meklējumiem, taču diemžēl bez panākumiem. Plkst. 18.50, gandarīti par padarīto, ieradāmies finišā.

Rezultāti

Rezultātu paziņošana jebkādos pasākumos vienmēr ir intrīgas un satraukuma pilns brīdis, taču no Lietuvas rallija rīkotājiem noteikti var pamācīties, kā šo procesu padarīt maksimāli interesantu un aizraujošu visām klātesošajām komandām. Man kā ārzemju putnu ralliju debitantam tas tiešām bija patīkams pārsteigums. Galvenokārt izceļami būtu divi aspekti – pirmkārt jau pati rezultātu paziņošana. Ar projektoru tika rādīta tabula ar visām komandām un tika secīgi “iets cauri” visām rallija laikā redzētajām sugām (sākot ar bieži sastopamajām un beidzot ar retumiem) – ja komanda ir to sugu redzējusi, tad automātiski tabulā pieskaitās “+1”, bet ja ne – novēroto sugu skaits paliek nemainīgs. Tādā veidā, ejot pakāpeniski cauri visām sugām, var labi sekot savas komandas sekmēm un it kā izdzīvot ralliju vēlreiz – neklātienē. Ātri vien tabulā iezīmējās lideru grupiņa, kurā bija arī abas latviešu komandas, un līdz pat pašām beigām saglabājās intrīga, cik tad augstu mums būs izdevies tikt. Šādi rezultātu atspoguļošanai ir arī otrs pozitīvais aspekts – var uzreiz, “neatejot no kases”, iegūt informāciju no komandām par dažādiem strīdīgiem novērojumiem. Piemēram, izrādījās, ka priekški bija redzējušas četras komandas, bet visas it kā no mazāk pieredzējušo komandu gala. Uzreiz pieredzējušākie kolēģi uzdeva dažādus papildjautājumus (vai ir foto, redzētās pazīmes u.c.), kas palīdzētu izvērtēt novērojumu ticamību. Valodas barjeras dēļ gan grūti bija saprast precīzu sarunu saturu, taču kopumā viss ritēja draudzīgā, nepiespiestā atmosfērā un neviens nebija šķietami apvainojies par šādiem jautājumiem u.c. komentāriem. Ja kādas retākas sugas novērojums (piemēram, Lietuvā reti sastopamais klinšu ērglis vai pelēkā cielava) tika akceptēts kā labs esam, tad sekoja godam nopelnītie aplausi. Viena no rallija laikā redzētajām sugām, daglā čakstīte, bija ļoti īpaša – jauna suga Lietuvai! Katrā ziņā cepuri nost rallija rīkotājiem – godam noorganizēts pasākums!

Bet mēs? Kuras vietas rezultātu tabulā ieņēmām mēs? Jāsaka, ka latviešu komandas turējās ļoti braši – “Latvijasputni.lv” finišēja ar 100 sugām un par vienu vietu uzlaboja pagājušā gada sasniegumu, bet mēs, “Saldus & Co”, ar 101 sugu ierindojāmies par vienu vietu augstāk – ceturtajā! Uzvarai, kā

Zvirbuļvanags *Accipiter nisus*.

jau bijām sprieduši, bija nepieciešams krietni vien vairāk – ar 112 sugām triumfēja komanda “Garrulus” (*Marius Karlonas, Armandas Naudžius, Vytautas Eigirdas, Vilius Paškevičius*). Sveicam uzvarētājus, krājam pieredzi, un uz atgriešanos nākamajā gadā!

Rezultātu tabula un apkopojums lietuvišu valodā atrodams šajā interneta saitē: http://www.birdlife.lt/2014_ralis

UĢIS PITERĀNS,
cerambyx@inbox.lv

Foto: A. Mankus / ainars.net

Summary

Bird Rally in Lithuania /Uģis Piterāns/

On October 18, 2014, I had the honour of participating in the Lithuania bird rally *Kuršių marios 2014* with the team *Saldus & Co*. Our team ranked high in fourth place with 101 observed bird species. The team which placed first observed 112 species.

Literatūra

Klepers A. 2006. Putnu dziesmas pusnakts saules gaismā. *Putni dabā* 16.3: 11–15.
Kilups M., Klepers A., Tīrums M. Igaunijas putnu rallijs “Estonian Open” 2010. *Putni dabā* 2010/3–4: 47–49.

Krustvārdu mīklas atbildes

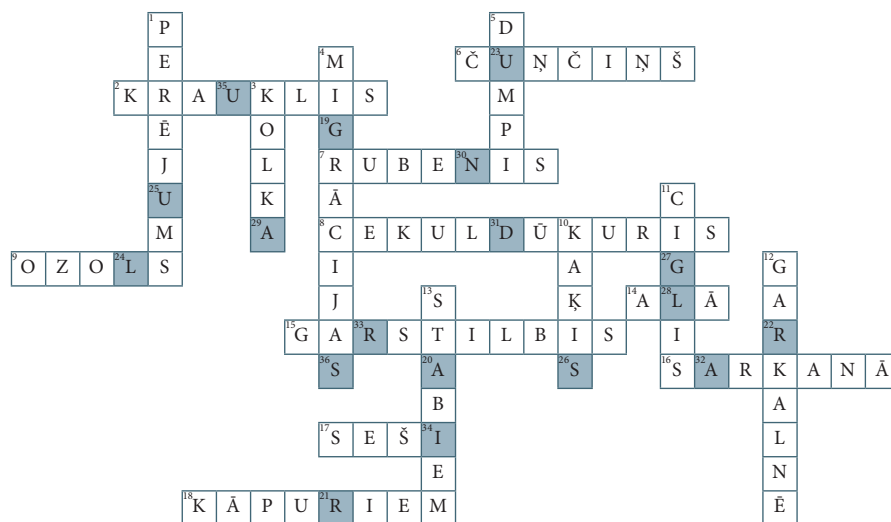
Iepriekšējā žurnāla “Putni dabā” numurā (2014/3) publicējām krustvārdu mīklu un aicinājām iesūtīt pareizās atbildes. Paldies visiem, kas piedalījās atminējumu iesūtīšanā!

Uzvarētājus noskaidrojām izlozes ceļā, un balvas iegūst:

- ▶ “Putni dabā” žurnālu komplektu saņems Agnese Neija no Valmieras,
- ▶ CD “Dabas skaņas Dvietes palienē” savā īpašumā iegūs Paula Rēze no Limbažiem un
- ▶ 10 eiro dāvanu karti veikalā “Motacilla” varēs izpirkt Anna Iesalniece no Dundagas.

Apsveicam uzvarētājas! Ar veiksminiecēm par balvu saņemšanu sazināsimies individuāli.

Te iespējams salīdzināt savas atbildes ar pareizajiem atminējumiem.

Atbilde:

G	A	R	R	U	L	U	S	G	L	A	N	D	A	R	I	U	S
19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	33	34	35	36